

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocailor.rm@gmail.com, www.uam.md

Consiliul Uniunii Avocaților

HOTĂRÂREA nr.UA/C/19/113 din 26 iulie 2019
privind „Criteriile și factorii privind riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului în activitatea liber profesioniștilor (avocaților)”

În conformitate cu prevederile art. 38 alin. 4), alin. 6) din Legea nr. 1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Examinând chestiunea cu privire la aprobarea „Criteriilor și factorilor privind riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului în activitatea liber profesioniștilor (avocaților)”.

Urmare dezbaterilor,

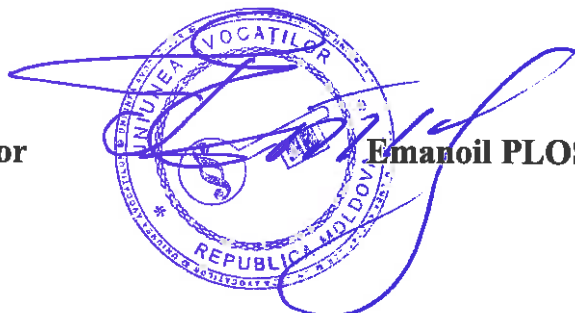
În ședința ordinară din 26 iulie 2019, Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova

HOTĂRĂȘTE:

Art. 1. Se aprobă „Criteriile și factorii privind riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului în activitatea liber profesioniștilor (avocaților)” (se anexează).

Art. 2. Prezenta hotărâre se publică pe pagina oficială de Internet a Uniunii Avocaților din Republica Moldova.

Președintele Uniunii Avocaților

Emanoil PLOȘNIȚA

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

**CRITERIILE ȘI FACTORII PRIVIND RISCURILE
DE SPĂLARE A BANILOR ȘI FINANȚARE A TERORISMULUI
ÎN ACTIVITATEA LIBER PROFESIONIȘTILOR
(AVOCAȚILOR)**

CHIȘINĂU, 2019

INTRODUCERE

1. Prezentele **Criterii și Factorii** privind riscurile de spălare a banilor și finanțare a terorismului în activitatea liber profesioniștilor (avocaților) au fost elaborate de către Uniunea Avocaților din Republica Moldova.
2. Ele (*criteriile și riscurile*) au drept scop de a prezenta o abordare întemeiată ce ține de gestionarea riscurilor potențiale, care apar/pot apărea în activitatea avocaților. În același timp atragem atenția asupra faptului, că nu există o metodologie unică universală pentru aplicarea acestor categorii de riscuri. Ele sunt menite să ofere doar un cadru sugerativ luând în considerare, în mod rezonabil, că liber profesioniștii (avocații) trebuie să dezvolte, de sine stătător, sisteme și controale adecvate, proprii, pentru o abordare bazată pe risc, proporțională cu domeniul de aplicare și natura practicii lor.
3. Luând în considerare caracterul internațional al infracțiunii spălării banilor și finanțării terorismului, cunoașterea riscurilor și modalităților de prevenire, precum și schimbul de informații, cooperarea sunt pietrele de temelie pentru **statul**, angajat în plan internațional, precum este Republica Moldova.
4. Avocații, la rândul lor, datorită activității pe care o desfășoară **pot fi ”utilizați”** de către infractori pentru a gestiona afacerile, or înființarea de companii, efectuarea unor tranzacții financiare complexe care implică sume mari de bani, de proveniență ilicită, fie în numerar care ar putea fi efectuate în scopul spălării banilor și/sau finanțării actelor de terorism.
5. Este important să menționăm faptul că, evaluarea riscurilor este **un proces dinamic**, ea se va schimba pe parcurs, în dependență de modul în care vor evolua amenințările de spălare a banilor și finanțare a terorismului, atât în plan național, cât și internațional.

I. CADRUL LEGISLATIV

6. Cu scopul de a consolida eficacitatea luptei împotriva spălării banilor și finanțării terorismului, cât și a menține statul de drept în Republica Moldova, în activitatea de prevenire a spălării banilor și finanțării terorismului, sunt relevante următoarele acte juridice:
 - **Constituția Republicii Moldova** (art. 8);
 - **Codul Penal** Nr. 985 din 18 aprilie 2002 (art. 243);
 - **Legea nr. 308** din 22 decembrie 2017 *cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*;
 - **Legea nr.1260** cu privire la avocatură;
 - **Directiva (UE) 2015/849** a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015;
 - **Recomandările FATF** etc.

II. DEFINIȚII

7. **Spălarea de bani** este procesul prin care infractorii încearcă să ascundă originea și posesia reală a veniturilor provenind din activitățile lor criminale. Prin acest proces *de spălare a banilor*, se dă o aparență legală a profiturilor obținute ilegal de către infractori care, fără a fi compromiși, beneficiază, ulterior, de sumele obținute ilegal. Metodele de spălare a banilor pot varia de la cumpărarea și vinderea unui obiect de lux (de ex. o mașină sau o bijuterie) până la trecerea banilor printr-o rețea complexă internațională, de afaceri legale și prin companii „scoică” (companii care există numai ca persoane juridice legale fără a deține activități comerciale sau a desfășura afaceri).

Spălarea de bani se desfășoară în **trei etape**:

Plasarea – deplasarea fizică a veniturilor obținute din activitatea ilegală, pentru separarea de masa infracțională care ar putea fi supravegheată de organele de aplicare a legii.

Stratificarea - separarea veniturilor ilicite de sursa lor prin crearea unor straturi complexe de tranzacții financiare proiectate pentru a înșela organele de control și pentru a asigura anonimatul

Integrarea - revenirea bunurilor *spălate* la dispoziția infractorilor și introducerea lor în economia legală, deja, cu aparența provenienței lor din activități licite.

8. **FATF** sau GAFI (*Grupul de Acțiune Financiară Internațională pentru controlul spălării banilor*) este o organizație interguvernamentală fondată în 1989, din inițiativa statelor din cadrul G7 în scopul creării unui organ polițienesc efectiv și capabil pentru a combate spălarea de bani și finanțarea terorismului. Cele **40 + 9 recomandări** formează cadrul internațional al luptei împotriva fenomenului spălării banilor și finanțării terorismului, ele sunt actualizate periodic având în vedere evoluția și tendințele celor două fenomene care se produc, pe plan global. Subliniem, **Recomandările FATF sunt obligatorii** pentru țările membre și observatori la această organizație. Deoarece Republica Moldova este membră a Consiliului Europei, iar Consiliul Europei este observator FATF (prin intermediul **Comitetului MONEYVAL**) aceste standarde sunt obligatorii și pentru Republica Moldova (pentru detalii a se vedea: <http://www.fatf-gafi.org/>)

9. **Comitetului MONEYVAL** (*Comitetul Selectat de Experți pentru Evaluarea Măsurilor de Combatere a Spălării Banilor*) a fost înființat în 1997. Scopul Comitetului Moneyval este de a se asigura că statele dețin sisteme eficiente de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, urmând a fi conformitate cu standardele internaționale relevante în acest domeniu (pentru detalii, a se vedea: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/>)

10. **Grupul Egmont** este o organizația internațională a Unităților de Informații Financiare, creată în anul 1995, având drept scop îmbunătățirea interacțiunii între FIU-uri în domeniul comunicațiilor, schimbului de informații și coordonării activităților de instruire. Obiectivul

Grupului Egmont este de a asigura un forum pentru toate FIU-urile din întreaga lume, pentru a îmbunătăți sprijinul acordat la nivel național în lupta împotriva fenomenului spălării banilor și finanțării terorismului. (pentru detalii a se vedea: <https://www.egmontgroup.org/>)

III. SECRETUL PROFESIONAL

11. Trebuie să atragem atenția și la faptul că, conform *Recomandării Parlamentului European din 13 decembrie 2017 adresată Consiliului și Comisiei în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală (2016/3044(RSP))*¹, s-a stabilit că:

Secretul profesional nu poate fi utilizat pentru protejarea și ascunderea ilegalităților ori pentru a acționa în contradicție cu spiritul legii.

Relația client-avocat nu îngreunează raportarea adecvată a tranzacțiilor potențial ilegale, păstrându-se tot odată o linie de demarcație clară între consilierea juridică tradițională și **avocații care acționează în calitate de operatori financiari**.

Activitatea desfășurată de un avocat într-un domeniu care depășește sarcina sa specifică de apărare sau reprezentare în justiție și de consiliere juridică poate, în anumite împrejurări, să facă **obiectul obligării** de a transmite autorităților statului anumite informații pe care le cunoaște.

Astfel, avocații care oferă consiliere clienților pentru conceperea unor planuri de evaziune fiscală sau a unor **strategii de planificare agresivă**, urmează să poarte răspundere juridică.

IV. MĂSURI DE PRECAUȚIE

12. Măsurile de precauție permit unui liber profesionist/avocat să estimeze și să evalueze modul în care un anumit client este expus riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.² Reieșind din prevederile legale ale Legii nr. 308/2017 *cu privire la prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului* măsurile de precauție se aplică în permanență, ceea ce înseamnă:

- A. **cunoașterea identității clientului**
- B. **identificarea beneficiarului efectiv**
- C. **înțelegerea scopului și/sau natura relației de prestare a serviciilor**

¹ Recomandare în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea obligațiilor fiscale și evaziunea fiscală Dec 2017; **punctul 4.2 Avocații** (http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0491_RO.html?redirect)

² Manual metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului de către alți participanți profesioniști, Chișinău 2018, pag. 14

13. În cazul în care **apar suspiciuni** de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, urmează să se aplice acel grad de monitorizare (*cunoaștere*) a clientului său. Este necesar de menționat, avocații **nu trebuie** să-și asume și **rolul** de organ de poliție față de clienții săi, mai degrabă, ei trebuie să mențină doar acel grad de cunoaștere a riscurilor potențiale ce țin de spălare a banilor și finanțare a terorismului.³

V. ABORDAREA BAZATĂ PE RISC

14. Abordarea bazată pe **risc** presupune, că liber profesioniștii/avocații, **identifică și înțeleg riscurile** de spălare a banilor și finanțare a terorismului la care aceștia sunt expuși și ei întreprind măsurile cuvenite de atenuare a acestora, în corespundere cu nivelul de risc.⁴

15. Scopul abordării bazate pe risc este de **a se asigura că acțiunile de prevenire și diminuare** a fenomenului spălării banilor și finanțării terorismului în domeniul propriu de activitate să fie **proporțional** cu riscurile ce apar, pot apărea la producerea infracțiunii de spălare a banilor și de finanțare a terorismului identificate.⁵

16. Riscurile potențiale de spălare a banilor și de finanțare a terorismului **pot varia** în dependență de serviciile juridice oferite de avocați, de tipul și de identitatea clientului, de natura relației client-avocat. Conform Recomandărilor FATF⁶, riscurile, la rândul său, se pot grupa/împărți în trei categorii:

A. Riscuri geografice/jurisdicționale

B. Riscuri de client

C. Riscuri de servicii

A. RISCURI JURISDICȚIONALE/DE ȚARĂ

17. Nu există o definiție universală care ar prescrie dacă o anumită țară sau zonă geografică ar reprezenta un risc mai mare decât alta. Însă **riscurile jurisdicționale**, în strânsă legătură cu alți factori de risc, ne oferă o imagine mult mai clară care detonează riscurile potențiale de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Astfel, jurisdicții care ar prezenta un risc sporit sunt:

(1) Jurisdicțiile **supuse sancțiunilor**, embargourilor și/sau altor măsuri similare⁷;

³ conform Recomandărilor FATF (2018)

⁴ Manual metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului de către alți participanți profesioniști, Chișinău 2018, pag. 11

⁵ Ibid. pag. 28 (http://spsb.cna.md/sites/default/files/documents/files/Manual%20AML%20DNFBPs_RO.pdf)

⁶ <http://www.onpcsb.ro/pdf/NOILE%20RECOMANDARI%20FATF.doc>

⁷ de exemplu sancțiuni și embargouri impuse de către **Organizația Națiunilor Unite**

- (2) Jurisdicțiile lipsite de sisteme efective de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, identificate de sursele credibile⁸;
- (3) Jurisdicțiile care sprijină finanțarea terorismului sau a organizațiilor teroriste, identificate de surse credibile internaționale, regionale;
- (4) Jurisdicțiile cu un nivel sporit de corupție și/sau alte activități criminale, identificate de sursele credibile la nivel internațional, regional.

B. RISCURILE DE CLIENT

18. În baza propriilor evaluări, liber profesionistul/avocatul urmează să determine, dacă un anumit client prezintă un risc sporit sau redus. Din categoriile de clienți ale căror activități ne pot indica un risc sporit includ⁹ următoarele persoane:

- (1) Persoanele **expuse politic** naționale și internaționale;
- (2) Persoanele juridice care generează sume substanțiale de/în numerar¹⁰;
- (3) Caritățile, non-profitul și **organizațiile care nu sunt monitorizate sau supravegheate** într-un mod adecvat de către autoritățile competente;
- (4) Relațiile între client și avocat **unde se face dificilă identificarea beneficiarului efectiv**;
- (5) Clienții care își desfășoară relațiile de afacere sau **solicită servicii neobișnuite** în circumstanțe neconvenționale (*necontractuale*);
- (6) Clienții care apelează la instituții financiare sau bancare și care **prezintă suspiciuni**, sau **nu sunt monitorizați în mod adecvat** de către autoritățile competente;
- (7) Clienții care **nu au o adresă de domiciliu**, ori au multiple adrese, fără un motiv legitim;
- (8) Clienții care folosesc metodele legitime, dar fără un careva motiv întemeiat legal și/sau economic.

C. RISCURILE DE SERVICII

19. Ținând cont de faptul că liber profesioniștii/avocații oferă o gamă variată de servicii, evaluarea riscurilor în acest domeniu, ar trebui să includă în sine **toate serviciile oferite**. Oricare dintre factorii menționați mai jos, ar putea/pot constitui o circumstanță de risc sporit, de sine stătător. Ele pot fi determinate doar printr-o evaluare nemijlocită a unui șir de **factori cumulativi**, care ar justifica-o, după cum urmează:

- (1) Serviciile, în care avocații acționează în calitate de **intermediari financiari**;
- (2) Serviciile care oferă posibilitatea de a ascunde proprietatea beneficiarului de la autoritățile competente;

⁸ Sursele credibile sunt organizațiile bine cunoscute în plan internațional FATF, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Grupul Egmont, etc.

⁹ conform Recomandărilor FATF, International Bar Association ș.a.

¹⁰ de exemplu întreprinderi mari, case de schimb valutar, cazinouri etc.

- (3) Serviciile cerute de client pentru care avocatul **nu are competența necesară**;
- (4) Transferul de bunuri imobiliare sau tranzacții similare între părți pe o perioadă de durată de timp neobișnuit de scurtă și fără nici un motiv legal, fiscal, comercial, economic sau de altă natură legitimă;
- (5) Plățile primite de la persoane terțe necunoscute sau plățile primite **în numerar**, unde această metodă de plată nu este/ar fi tipică;
- (6) Tranzacțiile în care clientul **nu identifică motive legitime** pentru sumele transmise;
- (7) **Clienții care oferă sume extraordinare** pentru servicii ce nu au o justificare, o astfel de necesitate¹¹;
- (8) Mecanismele de **distribuție și de utilizare a noilor tehnologii informaționale** care țin de tranzacțiile valutare¹².

20. În conformitate cu prevederile art. 6 alin. (2) și (3) din Legea nr. 308/2017¹³ entitățile raportoare **aplică abordarea bazată pe risc în mod individual** pentru stabilirea dimensiunii vulnerabilităților și riscurilor de spălare a banilor.

VI. REGIMUL DE RAPORTARE

21. Avocații, sunt/devin subiecți ai regimului de raportare **doar** în perioada participării lor în numele clientului la orice tranzacție financiară și imobiliară, ori în perioada acordării asistenței juridice pentru planificarea, efectuarea tranzacțiilor în interesul clientului ce țin, de vânzarea-cumpărarea imobilelor, donația bunurilor, gestionarea mijloacelor financiare, valorilor mobiliare și a altor bunuri ale clientului, deschiderea și gestionarea conturilor bancare, crearea și gestionarea persoanelor juridice, gestionarea bunurilor aflate în administrare fiduciară, precum și procurarea, vânzarea acestora.

22. Avocatul este **obligat** să transmită formularul special¹⁴ Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB) **doar**, în cazul în care există o suspiciune rezonabilă, în urma evaluării proprii a riscurilor aferente fiecărui client în parte.

¹¹ în cazul în care există un acord de bună credință între client și avocat pentru o reprezentare de succes, nu ar fi considerat un factor de risc

¹² de exemplu, folosirea **cripto valutelor**

¹³ Legea nr. 308/2017 (<http://lex.justice.md/md/374388/>)

¹⁴ Ordinul SPCSB nr. 18 din 08.06.2018 cu privire la raportarea activităților sau tranzacțiilor care cad sub incidența Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului http://www.posta.md/files/Files/Legislatie/Ordin_SPCSB_nr._18_din_08.06.2018_Raportarea_activitatilor_care_cad_sub_incidenta_Legii_de_combatere_si_prevenire_de_spalare_a_banilor.pdf